

Pääkirjoitus: Tiukat henkilöstömitoitukset eivät takaa vanhuspalvelujen laatua

Vanhuspalvelulakiluonnos pyrkii edistämään ikääntyneiden tarpeiden mukaista palvelujen käyttöä sekä palvelujen laatua. Lakiesityksen mukaan (1) iäkkäille henkilöille järjestettävien sosiaali- ja terveystalvelujen tavoitteena on, että asiakkaat voivat

- o elää turvallista, merkityksellistä ja arvokasta elämää
- o ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta
- o osallistua omaa hyvinvointia ja terveyttä edistävään ja tulevaa palvelujen tarvetta ehkäisevään toimintaan

Lakiesityksessä ohjeistetaan, että iäkkään henkilön palvelujen tarve on arvioitava viipymättä, jos iäkäs henkilö on hakeutunut sosiaalipalvelujen tarpeen arvioinnin piiriin tai on jättänyt sosiaalipalveluja koskevan hakemuksen kunnalle. Palvelujen tarve on arvioitava myös jos iäkkäälle henkilölle järjestettyjen neuvontapalvelujen yhteydessä on havaittu, että hän ei selviydy tavanomaisista toiminnoista ilman apua. Arvioitaessa asiakkaan palvelujen tarvetta henkilön fyysinen, kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky on selvitettävä mahdollisimman monipuolisesti ja laadukkaita menetelmiä hyödyntäen. Esityksessä ei kuitenkaan tarkemmin oteta kantaa siihen, millä mittareilla toimintakykyä kunnissa arvioitaisiin ja mitä tarkoittaa palvelujen saantiin oikeuttava toimintakyky.

Toimintakyvyn arvioinnin pohjalta on mahdollista määritellä palvelujen ja tukitoimien kokonaisuus, jonka iäkäs henkilö tarvitsee. Jotta asiakaslähtöisyys toteutuisi mahdollisimman hyvin, asiakkaan ja mahdollisesti hänen omaisensa näkemykset on kirjattava tehtyyn selvitykseen toimintakyvystä ja palvelujen tarpeesta. Tarvittavien palvelujen järjestämistä tukemaan laaditaan palvelusuunnitelma ja suunnitelman toteuttamista valvomaan voidaan kunnassa nimetä erityinen vastuuyöntekijä.

Palvelujen laatu ja henkilöstömitoitukset

Lakiluonnoksen mukaan ikääntyneille asiakkaille tarjottavien sosiaali- ja terveystalvelujen tulee olla laadukkaita ja niiden on turvattava asiakkaalle hyvä hoito ja huolenpito.

Julkisuudessa on keskusteltu henkilöstön vähimmäismitoituksista, joita ei lopulta sisällytetty lakiesitykseen. Perusteena pidettiin tutkimusnäyttöä, jonka mukaan henkilöstön määrä ei korreloi asiakkaan kokeman laadun kanssa (1). Henkilöstön osalta luonnoksessa todetaan, että palveluja tarjoavassa toimintayksikössä tulee olla henkilöstö, jonka määrä, tehtävärakenne ja asiantuntemus vastaavat asiakkaiden lukumäärää ja toimintakyvyn edellyttämää palvelun tarvetta. Tämä ohjeistus vastaa pääosin vanhuspalvelujen laatusuosituksen ohjeistusta, jonka mukaan henkilöstömitoituksessa onnistutaan silloin, kun asiakkaiden hoitotarpeet huomioidaan ja riittävä määrä ammattitaitoista henkilöstöä tuottaa laadultaan ja vaikuttavuudeltaan tarkoituksenmukaisia palveluja kustannustehokkaasti ja inhimillisesti (2). Lakiluonnoksessa ohjeistetaan lisäksi, että toimintayksiköissä tulee olla johtaja, joka viime kädessä vastaa siitä, että palvelut toteuttavat niille asetetut tavoitteet.

Lakiesitys ohjaa kuntien ja palveluntuottajien toimintaa hyvinkin voimakkaasti, mutta siitä on jätetty pois yksityiskohtaiset säädökset liittyen esimerkiksi henkilöstön määriin tai keinoihin, joilla asiakkaiden

palveluntarve todennetaan. Tämä voi olla hyvä valinta, koska tarkat säädökset esimerkiksi henkilöstön vähimmäismitoituksista voivat pahimmillaan lisätä kustannuksia parantamatta palvelujen laatua.

Ismo Linnosmaa
tutkimusprofessori
CHES-yksikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi
(Kuvaaja: Maarit Kytöharju)

Lisää tietoa:

(1) [Ohjausryhmän muistio:Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raporteja ja muistiota 2012:12. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

(2) [Ikäihmisten palvelujen laatusuositus](#). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:3, Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen kuntaliitto.